

مدرس:

خلیل عقیلی فرج

k.aghili.f@chmail.ir



دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم  
دانشکده علوم قرآنی ملایر

# روش تحقیق در علوم قرآن و حدیث

جلسه دوازدهم

رہنمائی‌های ماهی مطالعات دینی



یادآوری

## ❑ رهیافت های ما به مطالعات دینی

مطالعات درون دینی ؛ مطالعات برون دینی ؛ مطالعات تلفیقی

❑ رهیافت های ما به مطالعات دینی

✓ مطالعات درون دینی : **تلاش برای حل مسأله با مراجعه به آیات و روایات**

✓ ۱- سیمانتیکی: معنا نزد قصد و مراد جدی گوینده و مولف است.

✓ ۲- هرمنوتیک: معنا نزد متن و یا مفسر (شنونده) است.

❖ از منظر دور منطقی، محقق به دو شکل می تواند به روش مطالعه درون دینی عمل کند:

۱- استدلالی: دلیل قرآن بر حقانیت قرآن ← می تواند دور باشد

۲- استیضاحی: از قرآن توضیح بخواهیم ← دور نیست



## □ رهیافت های ما به مطالعات دینی

### □ روش های مطالعه برون دینی

#### ❖ رهیافت تحلیلی-منطقی

✓ مطالعات تحلیلی-منطقی در واقع به شناخت، تحلیل و نقد مبانی، ساختار و لوازم یک دیدگاه و اندیشه می پردازد.

✓ گام های فرایند پژوهش تحلیلی-عملیاتی چیست؟

← ۱- تحلیل مبانی نظریه ؛ ۲- تحلیل ساختاری نظریه ؛ ۳- تحلیل لوازم نظریه

۱- تحلیل ساختاری نظریه:

۱-۱ بررسی فهرست کامل مفاهیم کلیدی پژوهش و اندیشه مورد مطالعه

۱-۲ بررسی ساختاری پژوهش ← ۱- ساختار منطقی ؛ ۲- ساختار زبانی

۲- تحلیل مبانی معرفتی نظریه: شامل تصورات و تصدیقات نظریه

۳- تحلیل لوازم، آثار و نتایج نظریه: محقق پس از گذشت از مراحل تحلیل ساختار و تحلیل مبانی می

تواند از خود بپرسد: «قبول این نظریه چه لوازم و نتایجی دارد؟»



## □ رهیافت های ما به مطالعات دینی

### □ روش های مطالعه برون دینی

#### ❖ مطالعات تاریخی

- ✓ مطالعات تاریخی شناخت یک حادثه تاریخی است.
- ✓ معنای حادثه تاریخی: حادثه ای با تأثیر مستمر بر زندگی بشر که در گذشته اتفاق افتاده
- ✓ مثال ها: بعثت پیامبر اکرم (ص)، حادثه کربلا، حمله مغول به ایران



## □ رهیافت های ما به مطالعات دینی

### □ روش های مطالعه برون دینی

#### ❖ مطالعات تاریخی

✓ مطالعات تاریخی از نگاه دانشمندان سنتی به دو شیوه انجام می شود:

۱- فقط نقل حادثه ◀ خبرنگار

۲- نقل و تحلیل حادثه ◀ تحلیل گر جامعه شناس، روانشناس و...

نقد به نگاه سنتی: در هر دو حالت محقق در نقش مورخ نیست و زمان غبار و حجابِ واقعیت است.



## □ رهیافت های ما به مطالعات دینی

### □ روش های مطالعه برون دینی

#### ❖ مطالعات تاریخی

✓ مطالعات تاریخی از نگاه دانشمندان جدید به معنای «بررسی یک حادثه در بستر زمان، یعنی از زمان

وقوع تا زمان حال» است.

✓ با این تعریف، مطالعه تاریخی یک حادثه در طی زمان های متمادی بی پایان است.

✓ مثال: مطالعه حادثه کربلا از دو نگاه سنتی و جدید

ابن عباس: القرآن یفسره الزمان ◀ بی پایان بودن تفسیر قرآن

روش تحقیق در علوم قرآن و حدیث \* خلیل عقیلی فرج



ومن الله التوفيق

[Draghili.blog.ir](http://Draghili.blog.ir)